

PROBLEMATIKA UPORABE PIROTEHNIČNIH IZDELKOV MED BOŽIČNO NOVOLETNIMI PRAZNIKI 2009/2010

V skladu z letnim načrtom dela UUP GPU smo opravili analizo problematike uporabe pirotehničnih izdelkov med božično novoletnimi prazniki 2009/2010. Skupaj z Ministrstvom za šolstvo in šport ter Inštitutom za varovanje zdravja Republike Slovenije smo nadaljevali z izvedbo preventivnih aktivnosti za preprečevanje negativnih posledic uporabe pirotehničnih izdelkov. S sprejemom Zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih (ZEPI) v letu 2008 je bila uveljavljena enotna klasifikacija pirotehničnih izdelkov v skladu z evropsko direktivo o dajanju pirotehničnih izdelkov na tržišče, hkrati pa še prepoved prodaje, posesti in uporabe pirotehničnih izdelkov kategorij 2 in 3, katerih glavni učinek je pok - petard. Zaradi njihove uporabe so se državljani v preteklih letih najpogosteje pritoževali, povzročile pa so tudi skoraj vse telesne poškodbe, ki so nastale pri uporabi pirotehnik. Kljub prepovedi uporabe petard nismo spreminjali slogana akcije, saj je dolgoročno spreminjanje navad pri uporabi pirotehničnih izdelkov kot njen osnovni namen ostal nespremenjen.

Zelo dobro lahko ocenimo izvedene naloge in aktivnosti PU in PP, ki so vodili ali se vključevali v različne projekte na regionalnem in lokalnem nivoju. Prav tako lahko zelo pozitivno ocenimo odziv javnih medijev, ki so veliko prispevkov namenili problematiki uporabe pirotehničnih izdelkov, nesreč pri njihovi uporabi z opozorili zdravstvenih služb in pozitivno prikazali preventivne aktivnosti policije ter omejitve v zakonu. Državlani so na različne načine pozitivno reagirali na prepoved uporabe pirotehničnih izdelkov kategorij 2 in 3, katerih glavni učinek je pok. Zaradi omenjene prepovedi je bilo v zadnjih dveh pred novoletnih obdobjih veliko manj poka kot prej, novoletna praznovanja bolj prijetna, pa tudi vznemirjanja živali je bilo manj.

Ocene PU kažejo, da je bila sprememba ZEPI upravičena in na splošno dobro sprejeta. Tudi splošen vtis glede uporabe pirotehničnih izdelkov je boljši. Še vedno ostaja problematična nezakonita uporaba v nasprotju z navodili proizvajalca, lastna izdelava ter uporaba nekvalitetnih izdelkov, kupljenih na črnem trgu.

1. PREVENTIVNE AKTIVNOSTI POLICIJE

Temelj preventivnih aktivnosti je kljub spremembi zakonodaje leta 2008, s katero so bili prepovedani nakup, posest in uporaba pirotehničnih izdelkov kategorij 2 in 3, katerih glavni učinek je pok, tudi v lanskem letu predstavljal projekt "Bodi zvezda, ne meči petard". Vsebine in osnovnega namena projekta zaradi dolgoročne naravnosti nismo spreminjali, saj je dobro sprejet in prepoznaven. Pri projektu sta tako kot pretekla leta sodelovala Ministrstvo za šolstvo in šport ter Inštitut za varovanje zdravja RS. Ministrstvo za šolstvo in šport je na vse osnovne šole poslalo okrožnico, v kateri je vodstva šol zaprosilo za sodelovanje pri izvedbi načrtovanih aktivnosti, Inštitut za varovanje zdravja RS pa je pomagal pri razdelitvi plakatov v zdravstvenih zavodih.

PU so zagotovile izvedbo naslednjih nalog in aktivnosti:

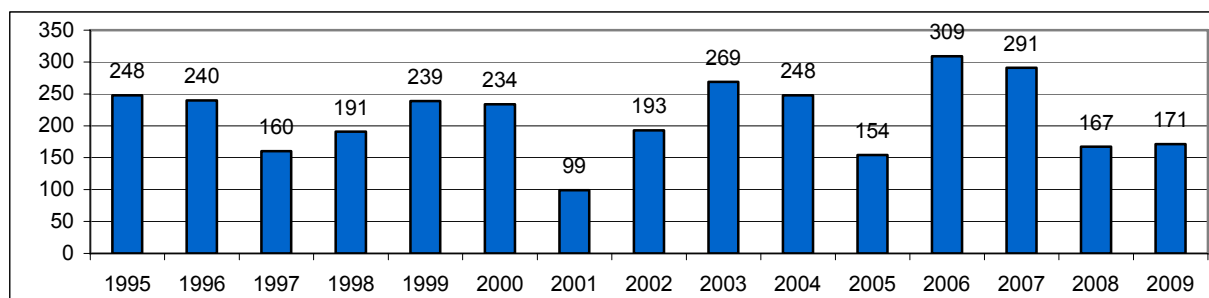
- medijsko opozarjanje javnosti na prepoved nakupa, posesti in uporabe pirotehničnih izdelkov kategorije 2 in 3, katerih glavni učinek je pok ter nevarnosti pri njihovi nepravilni uporabi, pristojnosti in ukrepanje policije v primeru kršitev ter namen izvedbe preventivnih aktivnosti;
- razdelitev na GPU pripravljenih plakatov osnovnim šolam, tudi podružnicam in osnovnim šolam s prilagojenim programom,
- vključevanje PU in PP v projekte občin in drugih organizacij, katerih aktivnosti so bile usmerjene v preprečevanje negativnih posledic uporabe pirotehničnih izdelkov,
- sodelovanje z drugimi pristojnimi organi, predvsem TIRS, Carino in IRSNZ v nadzorih pri odkrivanju nezakonite prodaje in posesti pirotehničnih izdelkov, ter
- represivno ukrepanje v primeru ugotovljenih kršitev.

2. PREGLED NEKATERIH UKREPOV IN DOGODKOV

Tabela 1: Pregled represivnih ukrepov policije, poškodb ter poškodovanj premoženja

	Kršitve		Poškodbe oseb				Poškodovanje premoženja	
	2008	2009	SKUPAJ		OTROCI		2008	2009
			2008	2009	2008	2009		
NM	8	5	1	1	0	0	1	2
PO	2	3	0	1	0	0	5	2
KK	8	6	0	2	0	0	1	2
SG	3	4	0	3	0	0	0	1
MB	33	33	1	2	1	0	5	6
LJ	66	68	3	4	2	0	22	29
KP	4	5	0	0	0	0	3	5
NG	5	12	1	4	0	0	7	2
MS	12	16	2	4	0	0	1	0
KR	13	11	2	1	1	1	7	2
CE	13	8	0	1	0	1	4	12
SKUPAJ	167	171	10	23	4	2	60	63

Policisti so v času od 1. 12. 2009 do 4. 1. 2010 ugotovili 171 (167) kršitev določb Zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih. To pomeni porast za 2,4% v primerjavi letom pred tem. Zoper kršitelje je bilo podanih 32 obdolžilnih predlogov ter 37 kazenskih ovadb (poškodovanja premoženja, ogrožanje drugih), izdanih 38 odločb v hitrem postopku in 15 plačilnih nalogov, preostanek so opozorila in poročila drugim institucijam. Največ je bilo ugotovljenih prekrškov 5. točke prvega odstavka 48. člena ZEPI (uporaba pirotehničnih izdelkov v nasprotju s 3. in 5. odstavkom 35. člena). Največ kršitev so obravnavali policisti PU Ljubljana (68), sledijo PU Maribor (33), PU Murska Sobota (16) ter Nova Gorica (12). Najmanj kršitev je bilo ugotovljenih na območju PU Slovenj Gradec (4) in PU Postojna (3).

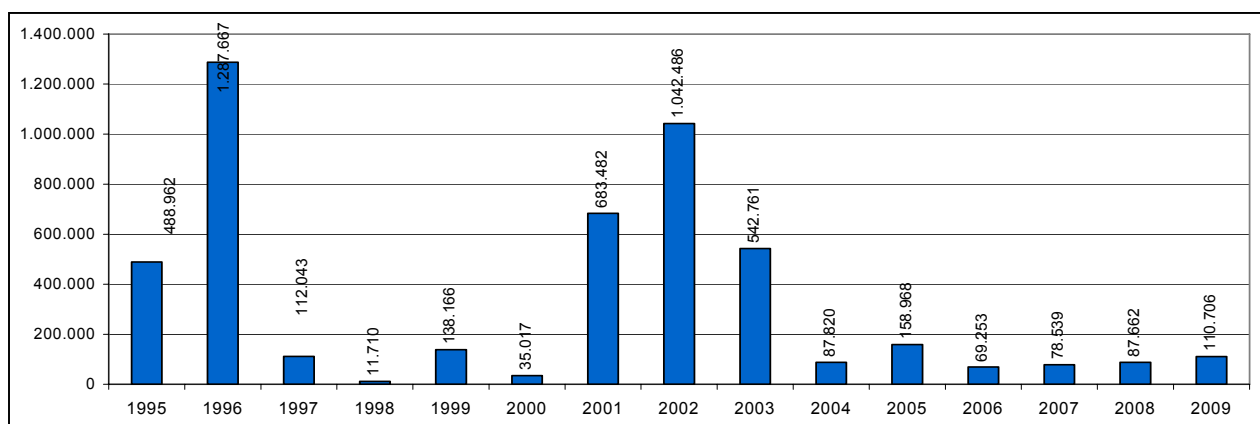

Graf 1: Kršitve v obdobju 1995 - 2009

Zaseženo je bilo 110.706 kosov pirotehničnih izdelkov (porast 26,3%), vse v notranjosti države. Od izrazitega padca zasegov leta 2004 zaradi ukinjanja nadzora blaga na notranjih mejah beležimo konstantno rast zasegov. Rast je posledica krepitve črnega trga na eni strani in učinkovitega dela nadzornih organov, saj je Policija s Carino, TIRS in IRSNZ v prednovoletnem obdobju 2009/2010 opravila 41 skupnih nadzorov. Pri zasegih je bila najbolj uspešna PU Maribor s 57.865 zaseženimi pirotehničnimi izdelki, sledijo PU Celje z 39.864 in PU Novo mesto z 10.969. Na območju ostalih PU je bilo zaseženih le 2.008 kosov ali 1,8 % vseh pirotehničnih izdelkov.

Tabela 2: Pregled podatkov o zaseženih pirotehničnih izdelkih

	Meja		Notranjost		Skupaj	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
NM	-	-	477	10.969	477	10.969
PO	-	-	502	98	502	98
KK	-	-	6752	196	7851	196
SG	-	-	100	87	100	87
MB	-	-	56.035	57.865	56.085	57.865
LJ	-	-	1.053	262	1.053	262
KP	-	-	3	150	3	150
NG	-	-	88	133	88	133
MS	-	-	1.071	640	1.221	640
KR	-	-	2.264	442	2.264	442
CE	-	-	18.018	39.864	18.018	39.864
SKUPAJ	-	-	86.363	110.706	87.662	110.706

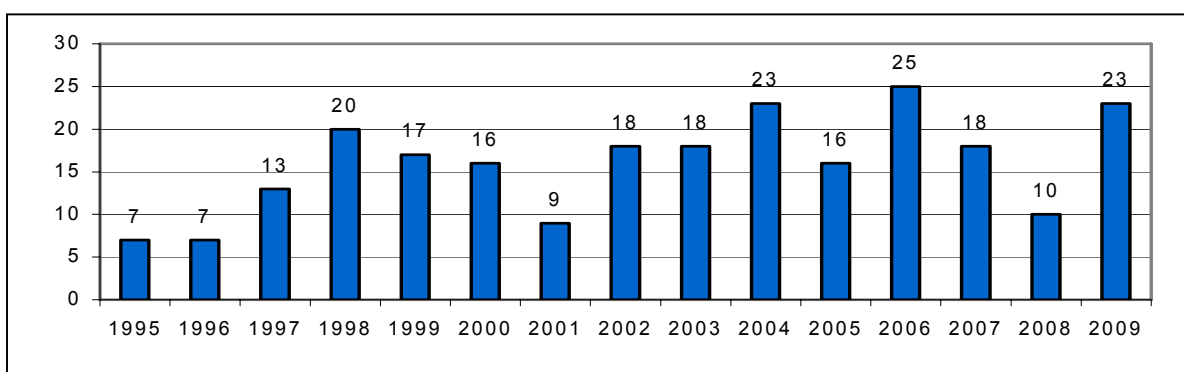

Graf 2: Zaseženi pirotehnični izdelki v obdobju 1995 - 2009

Policija se je v obdobju od začetka decembra do 4. januarja odzvala na vse klice državljanov, povezanih z nezakonito uporabo pirotehničnih izdelkov, policisti pa so v vseh primerih ugotavljali elemente prekrškov in kaznivih dejanj. Poročila policijskih uprav kažejo na nadaljnji padec uporabe petard na račun drugih, varnejših pirotehničnih izdelkov, kar je posebno opazno na praznovanjih novega leta na prostem.

3. TELESNE POŠKODBE PRI UPORABI PIROTEHNIČNIH IZDELKOV

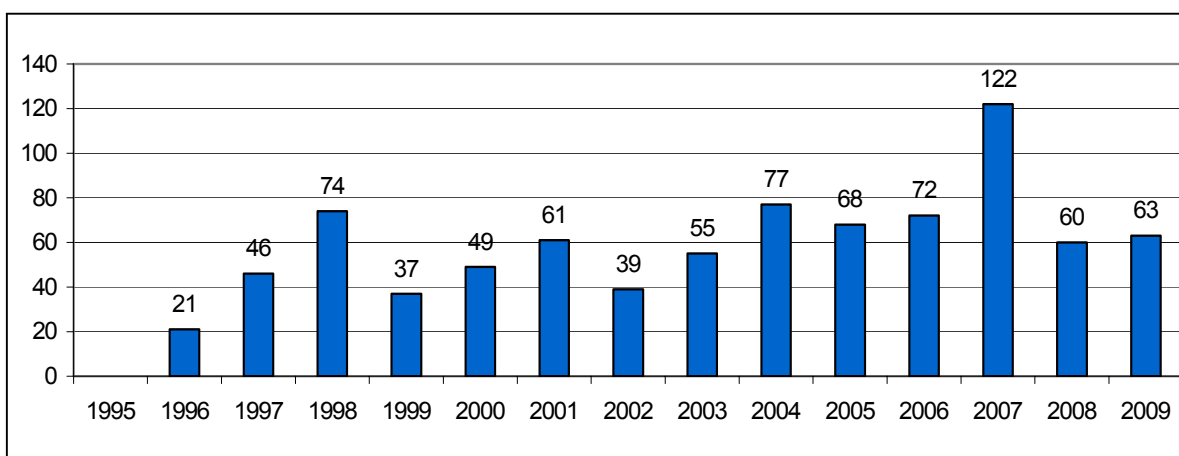
Število telesnih poškodb se je v primerjavi z lanskim obdobjem kljub učinkoviti medijski podpori zvišalo z 10 na 23, predvsem zaradi nepravilne uporabe pirotehničnih izdelkov. Znižalo se je število telesnih poškodb pri otrocih iz 4 na 2, naraslo pa je število hudih telesnih poškodb iz 1 na 6 (2007 - 2, 2006 - 5). Od lažjih poškodb so bile najpogostejše poškodbe oči, opekline po obrazu in rokah ter poškodbe sluha. V obravnavanem obdobju beležimo tudi dva primera nesreč in hudih poškodb pri uporabi (pokanju) zelo nevarne eksplozivne zmesi acetilen+kisik, kar pa ni zajeto v statističnih podatkih.

Graf 3: Število telesno poškodovanih v obdobju 1995 - 2009

4. POŠKODOVANJE PREMOŽENJA Z UPORABO PIROTEHNIČNIH IZDELKOV

Policisti so obravnavali 63 (60) primerov poškodovanj premoženja, kar je približno enako kot v prejšnjih letih z izjemo leta 2007. Posamezni primeri poškodovanj tudi tokrat kažejo na očiten namen poškodovanja tuje stvari, kot na primer poškodovanje poštnih nabiralnikov, telefonskih govornic in zabojnikov za smeti. Poleg navedenega je bilo ugotovljenih več poškodb na osebnih avtomobilih ter na stanovanjskih in javnih zgradbah. Največ poškodovanj so obravnavali na območju PU Ljubljana (29, lani 22), PU Celje (12, lani 4) PU Maribor (6, lani 5) ter PU Koper (5, lani 3), na ostalih PU pa po nekaj primerov.

Graf 4: Število poškodovanj premoženja v obdobju 1996 – 2009

5. ZAKLJUČEK

Spremljanje statističnih podatkov o ukrepih policije v zadnjih nekaj letih kaže na trend padanja števila ukrepov (v daljšem obdobju so opazna ciklična nihanja), na stagnacijo števila poškodb premoženja z izjemo leta 2007, na naraščanje števila zaseženih pirotehničnih izdelkov po izrazitem padcu ob ukinitvi notranjih meja EU leta 2004 ter lanskoletni krepak porast števila poškodb, tudi hudih, po nekajletnem padanju. Razveseljiv pa je trend postopnega padanja števila poškodb otrok iz 12 leta 2004 na 2 v letu 2009. V zadnjih dveh letih pri zasegih opazamo pojav zelo močnih petard na črnem trgu (kategorij 3 in 4 z italijanskimi napisi ali celo samo z nazivom izdelka), ki pri nepravilnem delovanju ali uporabi vedno povzročijo hude poškodbe. Zato smo lani okrepili nadzor nad potencialnimi oskrbovalci črnega trga (posledica je bilo nekaj večjih zasegov), prav tako pa okrepili medijsko kampanjo opozarjanja.

Pohvaliti je potrebno zelo konstruktiven prispevek medijev pri osveščanju in opozarjanju na možnost poškodb pri nepravilni uporabi pirotehničnih izdelkov, pri čemer se vključuje tudi zdravstvena služba ter seveda sodelovanje carine, IRSNZ ter TIRS ter ostalih. Le s skupnimi naporji lahko na dolgi rok dosežemo spreminjanje navad ter krepitev zavesti državljanov, da so pirotehnični izdelki ob nepravilni uporabi lahko zelo nevarni in povzročijo hude poškodbe.

Naloge policije na tem področju je potrebno še vedno izvajati z vidika doslednega spoštovanja zakonodaje in s tem povezanega represivnega ukrepanja v primerih ugotovljenih kršitev, samostojnega vodenja in vključevanja v preventivne aktivnosti ter sodelovanja z drugimi organi.

Tudi v letošnjem letu bodo na državnem nivoju že deseto leto zapored načrtovane in izvedene aktivnosti iz projekta »Bodi zvezda, ne meči petard«, bomo pa poskušali najti še nove oblike in vsebine.

Pripravili v Upravi uniformirane policije GPU